

Råd og vejledning fra DANSKE ARK om etablering af egen virksomhed

Når man skal starte egen arkitektvirksomhed er der mange spørgsmål der skal besvares. Spørgsmålene opstår grundlæggende inden for følgende hovedområder:

Forhold til A-kasse og organisationer samt kontingent
Generelle spørgsmål vedr. etablering og drift af egen virksomhed
Specifikke spørgsmål vedr. etablering og drift af arkitektvirksomhed
som selvstændig med direkte bygherrekontakt
som underleverandør/freelance/konsulent
Spørgsmål om ansættelse af medarbejdere med alt, hvad dertil hører
Ophør af selvstændig virksomhed

1. Forhold til A-kasse og organisatorisk tilhørsforhold

A- kasse

Arbejdsløshedskasserne for ansatte forsikrer også selvstændige erhvervsdrivende. De fleste A-kasser tilbyder denne ydelse til selvstændige, der hvis de var lønmodtager med samme uddannelse, var hjemmehørende i A-kassen.

Arbejdsløshedskassen for selvstændige, ASE www.ase.dk har dog i modsætning til de traditionelle A-kasser for lønmodtagere mange års erfaring med de selvstændiges særlige vilkår. ASE organiserer i dag også lønmodtagere, så man kan blive i ASE hvis det går galt. ASE tilbyder også tillægforsikringer til dagpengene.

Organisatorisk tilhørsforhold

Selvstændige, der ønsker virksomheden tilknyttet DANSKE ARK, behøver i modsætning til tidligere ikke at være medlem andre steder. Indehavere af DANSKE ARK-virksomheder vælger således helt frit om de vil være medlem af andre arkitektorganisationer, hvorfor kontingentsystemerne også fungerer helt uafhængigt af hinanden.

Gennem tiden har der desværre verseret en række misforståelser om optagelseskriterierne til DANSKE ARK. Efter de seneste ændringer er fakta er i dag:

Alle akademiske arkitekter, bygningskonstruktører, bachelor arkitekter og civilingeniører i arkitektur og design, der driver egen arkitektvirksomhed, kan tilslutte virksomheden til DANSKE ARK.

Man behøver hverken være arbejdsgiver eller stor for at tilmeldes DANSKE ARK. 1/3 af DANSKE ARKs medlemmer har ingen ansatte, og halvdelen har under 1 mio. kr. i årlig honorarindtægt. For disse er DANSKE ARK en vigtig erhvervs- og serviceorganisation.

DANSKE ARK har som den eneste danske erhvervsorganisation for arkitektvirksomheder mere end 45 års erfaring med rådgivning af og interessevaretagelse for små som store arkitektvirksomheder.

Indmeldelsesproceduren er hurtig og effektiv. Fra DANSKE ARK modtager de korrekt udfyldte papirer går der sjældent mere end få dage før medlemskab og obligatorisk forsikring er på plads.

Man hænger ikke på medlemskabet hvis virksomheden lukkes. Udmeldelse sker samtidigt med virksomhedens lukning. I andre situationer gælder almindelige udmeldelsesvarsler. Der betales ingen indskud ved hverken indmeldelse eller genindmeldelse.

Det er derfor ikke dyrt at være medlem af DANSKE ARK – for mange overstiger de økonomiske fordele langt kontingentudgiften. Alene den fordelagtige forsikringsordning mere end opvejer kontingentbesparelsen for mange nyindmeldte virksomheder, hvortil kommer adgangen til hele DANSKE ARKs serviceapparat og bedre forsikringsvilkår med gratis 5-års ophørsdækning.

Som medlemmer af DANSKE ARK optages private, rådgivende arkitektvirksomheder. Det er en forudsætning for medlemskabet at der i virksomhedens daglige, ansvarlige ledelse indgår mindst 1 person, der er uddannet akademiske arkitekt, bygningskonstruktør, bachelor arkitekt eller civilingeniør i arkitektur og design og som har været heltidsbeskæftiget med arkitektarbejde i mindst 5 år, heraf mindst 2 år som selvstændig eller ansvarlig leder.

Virksomheder ledet af personer med én af ovennævnte uddannelser, hvor personen IKKE opfylder de anciennitetsmæssige betingelser for at kunne tilslutte virksomheden til DANSKE ARK, er berettiget til optagelse i DANSKE ARKs associeringsordning. Mere om DANSKE ARK på www.danskeark.org .

Medlemskab forudsætter ikke at de pågældende personer skal være fuldtidsbeskæftigede i virksomheden. Mange medlemsvirksomheder er i kortere eller længere tid blevet ledet af personer, der i en opstartfase med egen virksomhed vælger at opretholde en deltidsansættelse eller af undervisere, der sideløbende driver egen virksomhed.

2. Generelle spørgsmål vedrørende etablering og drift af egen virksomhed

Når man etablerer egen virksomhed skal man have afklaret en lang række spørgsmål, der gælder alle virksomheder uanset branche. Både stat og kommuner yder en omfattende, delvis gratis rådgivning på området. En god start fås bl.a. hos Erhvervs- og Byggestyrelsen og kommunernes erhvervskontorer.

Se nærmere på www.startguiden.dk og www.evu.dk.

Husk at den gratis rådgivning ikke kan tage højde for de mange særregler der gælder for arkitektvirksomheder via f.eks. aftalegrundlag for opgavers udførelse eller overenskomster. Derfor skal ovennævnte henvisninger hverken betragtes som udtømmende eller i alle

situationer relevante. Søg derfor altid fagspecifik bistand jf. nedenfor.

3. Specifikke spørgsmål vedr. etablering og drift af praktiserende arkitektvirksomhed

Når man etablerer egen arkitektvirksomhed er der ofte behov for en omfattende fagspecifik bistand, som ikke kan fås i de offentlige servicetilbud. DANSKE ARK har på dette område udgivet en stort antal publikationer og tilbyder herudover medlemsvirksomhederne en lang række services inden for det økonomiske og juridiske område. En meget stor del heraf er også tilgængelige på DANSKE ARKs hjemmeside på ca. 2500 sider. Nærmere om DANSKE ARKs tilbud fås på www.danskeark.org, se specielt under menupunkterne Om DANSKE ARK og Publikationer, hvor publikationerne også kan bestilles direkte. De fleste publikationer sælges til alle, normalt med lavere pris for medlemmer af DANSKE ARK.

Udover den service DANSKE ARK yder direkte har DANSKE ARK indgået samarbejdsaftale med Tryg om obligatorisk tegning af professionel ansvarsforsikring. Forsikringen tegnes på meget favorable økonomiske vilkår og tilbyder som den eneste medlemmerne og dermed indirekte bygherrerne en forsikringsdækning der også opretholdes efter virksomhedslukning uanset om det sker på normal vis eller ved konkurs. Mange bygherrer lægger meget stor vægt på denne sikkerhed. For kollektivt at kunne markedsføre denne sikkerhed skal samtlige DANSKE ARK medlemmer være tilsluttet forsikringsordningen.

Herudover har DANSKE ARK og Tryg indgået aftale om meget store medlemsrabatter på andre erhvervs- og privatforsikringer. Tegning af disse er frivilligt for medlemmerne.

a. som selvstændig med direkte bygherrekontakt

Den langt mest almindelige form for selvstændig arkitektvirksomhed foregår på den måde at virksomheden indgår i et aftaleforhold direkte med en bygherre, også kaldet klient. Bygherren defineres i denne sammenhæng bredt, idet begrebet her dækker såvel den kommende ejer af bygningen som eventuelle projektudviklere eller totalentreprenører, der alene benytter arkitektvirksomheden som underleverandør af arkitektarbejde til et byggeri der enten allerede er købt som en helhed, eller udvikles med henblik på salg som sådan.

I forbindelse hermed er det af afgørende betydning at der indgås præcis aftale om den ydelse der skal leveres samt de juridiske og økonomiske vilkår herfor. Det anbefales her at benytte sig af de af DANSKE ARK m.fl. udarbejdede publikationer, især ABR89, ydelsesbeskrivelser, aftaleformular samt honorarvejledninger.

Under selve projektforløbet bør man endvidere benytte sig af de håndbøger og vejledninger om kvalitetsstyring, projektgranskning m.v. der er udgivet af DANSKE ARK. Hvis der senere opstår uoverensstemmelser om fejl og mangler i det udførte arbejde er det af afgø-

rende betydning at man efter en systematisk arbejdsproces præcist kan dokumentere hvad man har aftalt og efterfølgende præsteret af ydelser.

Endelig bør man altid sørge for en professionel ansvarsforsikring jf. ovenfor om DANSKE ARKs samarbejdsaftale.

b) som underleverandør/freelance/konsulent

I forbindelse med etablering af egen virksomhed sker det jævnligt at den nyetablerede virksomhed starter som underleverandør til en anden arkitekt- eller ingeniørvirksomhed. Den juridisk korrekte betegnelse herfor er underrådgiver, men i daglig tale benytter man sig ofte af betegnelserne freelancer eller konsulent. Afgørende for denne status er under alle omstændigheder at underrådgiverens afregning med den anden virksomhed foregår via en momsbelagt regning og ikke en lønseddel.

Uanset den anvendte betegnelse medfører afregningsformen bortfald af alle lønmodtagerrettigheder. Man har ingen opsigelsesvarsel, ferie, løn under sygdom, betalt efteruddannelse etc. etc. Rettighederne reguleres derfor alene af de konkret indgåede aftaler. Derfor bør man også i denne situation betragte den virksomhed man arbejder for som "bygherre" og ikke som arbejdsgiver. Det indebærer også at udgangspunktet for betalingen er de almindelige honorarmodeller, som er nærmere beskrevet i DANSKE ARKs honorarvejledninger.

I underrådgiversituationen bør honoraret aftales under hensyntagen til de besparelser underrådgiveren har fordi "bygherren" – der i realiteten ofte er en anden arkitektvirksomhed - har afholdt alle akquisitionsomkostninger, stiller faciliteter og andet personale til rådighed, eventuelt påtager sig ansvar samt skal kunne oppebære en nettoavance på arbejdet. Det aftalte honorar bør med andre ord fastsættes noget under det niveau, der vil gælde for en opgave hvor arkitektvirksomheden bærer disse omkostninger, men også noget højere end den indtægt underrådgiveren alt inklusive kunne oppebære som lønmodtager.

Også som underrådgiver er det særdeles vigtigt gennem skriftlig aftale at få afklaret ansvaret for det udførte arbejde. Som udgangspunkt ligger ansvaret ALTID hos den, der modtager honorar for arbejdets udførelse – dvs. også hos den konsulent/freelancer etc. der sidder på en arkitektvirksomhed side om side med virksomhedens egne normalt lønnede medarbejdere. Hos nogle, men ikke alle forsikringselskaber kan arkitektvirksomhederne medtage fremmed hjælp på egen løbende forsikring og på projektforsikringer skal underrådgivere normalt optræde selvstændigt som sikrede. Omfanget af og kravene til dækningen svinger dog meget hvorfor det altid før et arbejdes påbegyndelse bør sikres hvem der har ansvaret, at dette med sikkerhed er dækket af pågældendes forsikring samt hvem der betaler selvrisko og evt. omprojektering i forbindelse med en skade.

Medlemmer af DANSKE ARK har mulighed for at medtage fremmed hjælp inden for det forsikringsdækkede fagområde, dvs. arkitektarbejde, forudsat at de fremmede reelt er underlagt virksomhedens instruktionsbeføjelse på samme måde som normalt lønnede medarbejdere. Omfanget af fremmed hjælp skal i givet fald oplyses til Tryk og indgå i virksomhedens præmieberegningsgrundlag. Hvis man er underrådgiver til et DANSKE ARK-medlem bør man derfor sikre sig at DANSKE ARK-medlemmet har oplyst om forholdet til Tryk.

I alle andre samarbejdsrelationer vil underrådgiveren normalt bære ansvaret for egne arbejder. Derfor bør man som underrådgiver også altid have en professionel ansvarsforsikring. For i givet fald at få erstatning er det også for underrådgivere af afgørende betydning at kunne dokumentere præcis hvilke ydelser der har aftalt og har præsteret.

Ad pkt. 4. Spørgsmål om ansættelse af medarbejdere med alt, hvad dertil hører

Når man som selvstændig får opgaver i et omfang der forudsætter ansættelse af lønnede medarbejdere, er der mange regler der skal overholdes. Blandt andet er medlemmer af DANSKE ARK omfattet af alle de af DANSKE ARK indgåede overenskomster, dvs. udover arkitektoverenskomsten også de, der gælder for bygningskonstruktører, tekniske tegnere og assistenter m.fl.

Overenskomsterne anvendes typisk også i ansættelsesforhold uden for DANSKE ARKs medlemskreds, men kun medlemmer af DANSKE ARK har indflydelse på arbejdsgivernes ønsker til disse overenskomster samt adgang til råd og bistand i forbindelse med den daglige anvendelse og ved løsning af opståede problemer. Er man, i modsætning til de fleste, ikke allerede på dette tidspunkt medlem af DANSKE ARK, må det anbefales at man straks melder sig ind.

Ad pkt. 5. Ophør af selvstændig virksomhed

Hvis man efter etablering som selvstændig senere ønsker at lukke sin virksomhed og søge lønnet arbejde skal man som udgangspunkt have fat på de samme myndigheder som ved etableringen.

Herudover skal man sikre sig dækning af det professionelle ansvar man har påtaget sig. Ansvaret løber forudsat anvendelse af ABR 89 som aftalegrundlag i 5 år efter opgavens aflevering. Medlemmer af DANSKE ARK får ved virksomhedslukning en gratis ophørsdækning i 5 år på samme vilkår som var gældende for den almindelige forsikring.

Har man ikke været medlem af DANSKE ARK men er forsikret andetsteds kan man blive mødt med endog meget store krav på ophørspræmie eller en afvisning af ønsket om tegning af en sådan. I sidstnævnte tilfælde bærer man personligt det fulde ansvaret i 5 år. Allerede ved etablering af egen virksomhed bør man derfor tage højde for de situationer der kan opstå ved en senere lukning.

Denne vejledning er udarbejdet af Paul K. Jeppesen, DANSKE ARK og senest revideret 2005-10-10.